

УДК 37.013.43

Тетяна ВАЙДИЧ

*старший викладач українського відділення
кафедри філології Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II, м. Берегове, Україна
e-mail: vajdych94@gmail.com*

ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ІВАНА ПАНЬКЕВИЧА КРІЗЬ ПРИЗМУ ПЕДАГОГІЧНОЇ РЕГІОНАЛІСТИКИ

Статтю присвячено дослідженню історико-етнографічної спадщини Івана Панькевича як важливого джерела для вивчення історії шкільництва на Закарпатті. Встановлено, що в етнографічних дослідженнях І. Панькевича широко представлено регіональні особливості культурно-освітнього розвитку закарпатського краю, його мовну й фольклорну специфіку. Особливу авторську увагу було зосереджено на встановленні спільних рис усної народної творчості та мовного масиву Закарпаття із історією всього українського народу, його культурою й мовою. Показано роль історико-етнографічної спадщини І. Панькевича для сучасних регіональних історико-педагогічних досліджень.

Ключові слова: Іван Панькевич, Закарпаття, історико-етнографічні дослідження, педагогічна регіоналістика, духовна культура.

Процеси глобалізації в сучасному світі все більше проникають не тільки в економічні й політичні взаємини різних країн, а й в їхню культуру, освіту, суспільний устрій. Окрім беззаперечних позитивних результатів, як-то технічний прогрес, вільна торгівля, консолідація ресурсів тощо, глобалізація породжує соціальні й загальнокультурні проблеми, зокрема у сфері етнокультурних взаємин, у питаннях збереження і розвитку культурної ідентифікації народів, формування національної свідомості особистості.

На сучасному етапі вагому роль у питанні збереження і примноження культурно-історичної спадщини українського народу, його самобутності відіграє освітня політика держави. Вона знайшла своє відображення у низці нормативних документів (Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Концепція «Нова українська школа», Концепція гуманітарного розвитку України до 2020 року та ін.). Водночас, звернення до історичного минулого дасть змогу по-новому інтерпретувати логіку розвитку української педагогічної думки, її регіональних і національних особливостей, що, у свою чергу, сприятиме розвитку національної самосвідомості підрастаючого покоління.

Як зауважує Л. Голубнича, «регіональний підхід є напрямом наукової розвідки, що спрямований на глибоке вивчення наукового простору певного регіону, виявлення та показ особливостей, унікальних явищ в його системі освіти та виховній традиції, розвитку історико-педагогічного процесу, еволюції його педагогічної думки тощо»

[1, 29]. Дослідження діяльності й спадщини відомих педагогів, громадських, суспільних і релігійних діячів займають чільне місце в українській історико-педагогічній регіоналістиці. Серед таких діячів вагому роль у розвитку освіти і науки на Закарпатті відіграв Іван Панькевич – визначний педагог, мовознавець, етнограф, діалектолог, фольклорист. Його науковий доробок містить велику кількість історико-етнографічних досліджень з історії мови, культури, освіти Закарпаття різних історичних періодів.

З огляду на багатогранну спадщину І. Панькевича, вона ставала предметом досліджень педагогів (В. Гомоннай, В. Староста [12], П. Ходанич, Г. Шикітка [12]), мовознавців (Й. Дзензелівський, М. Мозер, М. Мушинка [3], В. Чикут [13], П. Чучка), літературознавців (М. Зимомря, В. Микитась), істориків (В. Пагіря, І. Стряпко, П. Ференц). Проте, у працях названих вище дослідників науковий доробок І. Панькевичарозглядався в контексті виявлення особливостей правописної системи на Закарпатті міжвоєнного періоду, специфіки розвитку мовної освіти, становлення культурно-просвітницьких організацій в регіоні зазначеного періоду, вивчення внеску науковця у розвиток діалектології та етнографії крізь призму мовознавчих студій. Окремі розвідки М. Долинської, М. Мольнара, Я. Моравця, М. Мушинки [3], П. Ходанича, В. Чикут [13] присвячені різним віхам життя та професійній діяльності вченого. Таким чином, можемо констатувати, що вивчення педагогічної складової історико-етнографічної спадщини І. Панькевича майже не представлено у

сучасному науковому дискурсі і потребує більш прискіпливої дослідницької уваги.

Відтак, метою статті є аналіз наукового доробку І. Панькевича, в якому приділено увагу як регіональним особливостям культурно-освітнього розвитку Закарпаття, так і спільним тенденціям еволюції духовної культури українського народу, виявленню внеску вченого у розвиток педагогічної регіоналістики.

Для кращого розуміння предмета нашого дослідження слід звернути увагу на поняття «педагогічна регіоналістика» та основні теоретичні підходи, які будуть найбільш репрезентативно його розкривати. Отож, поняття «педагогічна регіоналістика» почала активно розвиватися наприкінці ХХ ст., коли у наукових дослідженнях для об'єктивного аналізу педагогічних явищ і фактів почали застосовувати міждисциплінарний підхід, що дав можливість їх інтерпретувати у різних, інколи несумісних, культурних контекстах. Слід також зазначити, що педагогічна регіоналістика базується на розумінні терміну «регіон» як історико-педагогічного явища. Зокрема у дослідженні І. Коваленко регіон трактується як «територіальна (просторова) локація, що має низку спільних (географічних, економічних, політичних, соціально-культурних тощо) ознак, де формується та розвивається унікальна педагогічна думка (видатні педагоги, їх наукова та практична робота; діяльність науково-педагогічних шкіл), яка реалізується в освітній політиці та практиці» [2, 209]. Відтак педагогічна регіоналістика – це міждисциплінарний напрям педагогічної науки, що базується не тільки на вивченні педагогічних фактів та явищ певного регіону, дослідженні відомих постатей, що зробили значний внесок у його розвиток, але й виявленні загальнонаціональних тенденцій розвитку педагогічної науки й освіти в регіоні, дослідженні спільних педагогічних проблем та відмінностей у шляхах їх вирішення на певних історичних етапах.

Поміж основних теоретичних підходів, що найбільш ґрунтовно розкривають особливості дослідження спадщини й діяльності відомих педагогів окремих регіонів слід назвати соціокультурний, соціально-педагогічний та етнопедагогічний підходи. Так, відповідно до соціокультурного підходу важливим є вивчення суспільно-культурного контексту певного історичного етапу, що впливав на формування особистості педагога, його поглядів, професійної та громадської діяльності. Соціально-педагогічний підхід передбачає дослідження соціально-виховних засад діяльності і творчості відомих представників певного регіону, їхнього впливу на розвиток освіти і науки у краї. У свою

чергу, етнопедагогічний підхід спрямований на виявлення етнонаціональних особливостей спадщини й діяльності відомих постатей регіону, які мали вплив на формування регіональної ідентичності.

Як видно, у педагогічній регіоналістиці чільне місце посідають історико-етнографічні дослідження, у яких відображено культурну, етнічну, освітню, конфесійну специфіку кожного окремого регіону, його спільні риси розвитку із іншими суміжними областями. Історико-етнографічні праці І. Панькевича присвячені питанням матеріальної й духовної культури Закарпаття, етнічної історії, мовним особливостям регіону. У цьому ж руслі зауважимо, що з 1926 по 1936 рр. І. Панькевич був редактором краєзнавчого журналу «Підкарпатська Русь», видавничу політику якого була зорієнтована на дослідження культури, побуту, звичаїв, мови закарпатського регіону. В цьому часописі дослідник опублікував цілий ряд етнографічних і фольклорних розвідок про історію й культуру закарпатського народу. Серед останніх назвемо ті, що найбільш яскраво відображають історію культурно-освітнього розвитку краю, його етнічні особливості, народні традиції: «Що читали дѣти наших прадедов в школах в другійполовицѣ XVIII столѣтя», «Князь Федор Корятович в устнойнародной традицій», «Из культурного житяПодкарпатской Руси», «Найстарша грамота підкарпаторуська», «Новознайдені старинні світські пісні в південнокарпатським пісеннику Й. Сабова», «Звычай та повѣрярѣздвянѣ у Русинов на Пѣдкарпату», «Гуцульські страви» та ін. У цих розвідках можемо простежити тенденції виокремлення І. Панькевичем етнокультурних особливостей русинів (українців) з-поміж інших етнічних спільнот, що населяли закарпатський край, на основі багатой джерельної бази (церковні грамоти, рукописні матеріали, граматики та азбуки різних років видань), польових та діалектичних досліджень (збір й упорядкування усної народної творчості, діалектної лексики, фонографічні записи).

З позицій історії педагогіки, названі праці слугують джерелом вивчення особливостей народного виховання дітей та молоді, формування національної свідомості автохтонного закарпатського населення через усвідомлення етнокультурної спільності із народом, що проживав по ту сторону Карпат. Так, наприклад, у статті «Князь Федор Корятович в устнойнародной традицій» [5] І. Панькевич наводить дані про нього як подільського князя, що прийшов на закарпатські землі з великою руською дружиною (понад 40 000 осіб) та заснував Мукачівський монастир. В усній народній традиції князь Ф. Корятович постав як руський (український) князь, який дбав про міс-

цеве руське населення та виступав проти мадяризації та латинізації краю. І. Панькевич підкреслює повагу, любов, захоплення русинів (українців) Закарпаття Ф. Корятовичем, що відображено у доборі відповідної лексики (величний, мудрий, руський князь, богатирська сила) та народній поезії. І. Панькевич також виявив безпосередній зв'язок переказу про князя Ф. Корятовича із середньовічним апокрифом про святого Юрія в епізоді «Про чудесне збавлення Корятовича змія» [5, 49-50]. Отже, усі перелічені факти дозволяють стверджувати, що в духовній та культурі закарпатського народу, його історії є багато спільних рис та тісних взаємозв'язків з українською культурою та українським народом загалом.

У статтях «Пісня про Янчія» [8], «Причинки до пізнання обряду хрестин на Подкарп. Русі» [10], «Пісня про Штефана воєводу як пам'ятка лемківського шариського говору» [9] І. Панькевич висвітлив особливості народного побуту та окремі фольклорні факти, притаманні закарпатському краю. У своїх розвідках він також робить спробу виявити історичне походження аналізованих фольклорних фактів та з'ясувати вплив різних національних традицій (як-то словацької, чеської, румунської) на фольклористику регіону, який перебував тривалий час у складі різних державних утворень. Водночас, увага І. Панькевича була зосереджена на виявленні спорідненості закарпатського фольклору з українською народною культурою та з'ясуванні місця усної народної творчості закарпатців в загальноукраїнському контексті.

В етнолінгвістичних дослідженнях І. Панькевича як статейного («Відношення південнокарпатських говорів української мови до всіх інших українських говорів, і передовсім до північнокарпатських» [4], «Нові історичні дані до висвітлення деяких українських діалектичних явищ у був. жупі Угоча» [7]), так і монографічного («Українські говори Підкарпатської Русі і суміжних областей. З приложением 5 діалектологічних мап. Частина I. Звучня і морфологія» [11]) форматом простежити вивчення проблем етнографічної районізації на основі лінгвістичного матеріалу. Завдяки цим дослідженням, було виявлено спільність закарпатських говірок із говором сусідніх регіонів, передусім Галичини. Зокрема сучасна українська дослідниця В. Чикут зауважує, що лінгвістичні карти, складені І. Панькевичем «додали переконливості висновкам ученого, центральне місце в яких зайняло положення про те, що закарпатські говірки є органічним продовженням суміжного українського говіркового масиву. І. Панькевич визначив основні фонетичні і морфологічні риси гуцульських, бойківських і лемківсь-

ких говірок, поширених на Закарпатті і в Східній Словаччині» [13, 144]. Слід додати, що більшість етнолінгвістичних досліджень І. Панькевича мають не тільки важливе значення для вітчизняної діалектології та історії мови, але й мають неабияку значущість для історії педагогіки з огляду на виявлення спільної мовної основи закарпатського регіону з рештою українських земель, що є ключовою складовою народного шкільництва. Крім цього, дослідження етимології та морфології закарпатських говорів, що зробив І. Панькевич, переконливо доводять етнічну спільність закарпатців з українським народом. Відтак, праці І. Панькевича мають як культурно-просвітницький потенціал, так і теоретико-методологічне обґрунтування мовно-етнічної приналежності закарпатського автохтонного народу до української нації. Ці положення були надзвичайно важливими у період, коли Закарпаття входило до складу Чехословаччини з огляду нагостру боротьбу за утвердження української мови у краї як літературної, її введення до навчально-виховного процесу тодішніх шкіл регіону.

Про цікаві факти з історії шкільництва й педагогічної думки на Закарпатті у XVI – XVIII ст. можна довідатися з праць І. Панькевича, що стосуються дослідження пограничних записів церковних книг та Учительних Євангелій. За словами самого автора, на Закарпатті, навіть після розвитку друкарства, ще довго користувалися рукописними книгами. Їх постачали переважно монастирі й школи із Галичини, зокрема Добромільський, Краснобрідський монастирі та школи Сянока, Самбора, Львова [6, 15]. Серед пограничних записів церковних книг, що також досліджував І. Панькевич були відомі праці І. Гаятовського «Ключ розуміння» та «Небо нове», А. Радивіловського «Вінець Христа», І. Гізеля «Мир з Богом чоловіку» та ін. [6, 12]. Наявність цих книг на території Закарпаття доводить тісні зв'язки краю з рештою українських земель, спільні навчально-виховні традиції, оскільки названі вище книги широко використовувалися у навчальному процесі як братських шкіл, так і духовних семінарій Західної і Наддніпрянської України XVII – XVIII ст.

З пограничних записів церковної книги, що зберігається в селі Бодружал (нині Словаччина – прим. авт.) І. Панькевич встановив, що відомий збирач закарпатського фольклору, художник, переписувач книг Іван Югасевич навчався у Львівській братській школі, а не як зазначав свого часу О. Петров «у якогось попа у Галичині» [6, 20-21]. Завдяки цим дослідженням довідуємося про те, що багато закарпатських священників у XVI – XVII ст. навчалися у навчальних закладах Львова, Перемишля, Києва.

Цікавим фактом, виявленим І. Панькевичем у вкладених записках досліджуваних церковних книг, є те, що на закарпатських землях у XVII – XVIII ст. існували свої церковні братства. Так, наприклад, він наводить факт існування такого братства у 1695 році м. Гуменне, що на Пряшівщині, про що свідчить відповідний запис у книзі «Тріод цвітний», яка була куплена у братчиків для храму Успіння цього міста [6, 24]. Як видно, етнографічні праці І. Панькевича містять цінний матеріал для педагогічної регіоналістики, передусім у питаннях вивчення особливостей розвитку закарпатського шкільництва, впливу західноукраїнської педагогічної думки на становлення освіти на Закарпатті, виявлення освітньо-культурних зв'язків земель з обох боків Карпат.

Отже, історико-етнографічні дослідження І. Панькевича містять багатий матеріал для ви-

вчення особливостей розвитку народного шкільництва й педагогічної думки на Закарпатті у різні часові проміжки. Вони можуть служити науковою базою для вирішення низки проблем як суспільного, історичного, мовознавчого, так і педагогічного напрямів. Насамперед йдеться про існування безпосередніх етнічних і мовних зв'язків закарпатського населення з українським народом, спільної культурної й духовної спадщини, складовою частиною якої є освіта. Праці І. Панькевича доводять культурно-освітню спорідненість Закарпаття з українськими землями, не дивлячись на регіональну етнокультурну специфіку краю.

Вивчення виховного впливу праць І. Панькевича на формування національної свідомості молодого покоління Закарпаття, на нашу думку, є перспективним науковим напрямом для наступних досліджень.

Список використаних джерел

1. Голубнича Л. О. Регіональний вимір досліджень з педагогічної історіографії. *Збірник наукових праць ХДУ. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 63. С. 25–31.
2. Коваленко І. Історико-педагогічні дослідження з позицій регіонального підходу: проблема поняттєвого визначення. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2017. № 1 (50). С. 204 – 210.
3. Мушинка М. Іван Панькевич та сучасний стан дослідження його спадщини. *Ivan Pankevych a otáz kypisov néhojazyka. Študie a materiály*. Prešov, 2002. С. 10 – 26.
4. Панькевич І. Відношення південно-карпатських говорів української мови до всіх інших українських говорів, і передовсім до північно-карпатських. *Записки Наукового товариства ім. Шевченка*. 1937. Т. CLV. С. 1 – 19.
5. Панькевич І. Князь Федор Корятович в усній народній традиції. *Подкарпатська Русь*. 1930. Рочник VII, ч. 3. С. 47 – 52.
6. Панькевич І. Матеріали до мови південнокарпатських українців : монографія. Пряшів, 1970. 222 с.
7. Панькевич І. Нові історичні дані до висвітлення деяких українських діалектичних явищ у був. жупі Уґоча. *Науковий Збірник товариства «Просвіта» в Ужгороді*. 1938. Т. XIII–XIV. С. 45 – 48.
8. Панькевич І. П'єсня про Янчія. *Подкарпатська Русь*. 1925. Рочник II, ч. 4. С. 61 – 64.
9. Панькевич І. Пісня про Штефана воєводу як пам'ятка лемківського шариського говору *Linguisticaslovaca*. 1946-1948. R. IV–VI. S. 354 – 367.
10. Панькевич І. Причинки до пізнання обряду хрестин на Подкарп. Руси. *Подкарпатська Русь*. 1925. Рочник X, ч. 7. С. 235 – 237.
11. Панькевич І. Українські говори Підкарпатської Руси і сумежних областей. З приложениям 5 діалектологічних мап. Частина I. Звучня і морфологія : монографія. Прага : Sborproyzkum Slovenska a Podkarpatske Rusipri Slovanskemustavu v Praze, 1938. 548 с.
12. Староста В. Шикітка Г. Просвітницька діяльність Івана Панькевича на Закарпатті (20–30-ті рр. XX ст.). *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2012. № 42 (1). С. 315–320. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2012_42\(1\)_47](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2012_42(1)_47).
13. Чикут В. Наукові здобутки І. Панькевича у галузі лінгвістики (до 125-річчя від дня народження вченого). *Українська мова*. 2012. № 3. С. 140–149.

References

1. Holubnycha, L. O. (2013). *Rehionalnyi vymir doslidzhen z pedahohichnoi istoriohrafii [The regional dimension of research on pedagogical historiography]*. *Zbirnyk naukovykh prats KhDU. Pedahohichni nauky*, 63, 25-31 [in Ukrainian].
2. Kovalenko, I. (2017). *Istoryko-pedahohichni doslidzhennia zpozysii rehionalnoho pidkhodu: problema poniattievoho vyznachennia [Historical and pedagogical research from the stand point of a regional approach: the problem of conceptual definition]*. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly*, 1 (50), 204-210 [in Ukrainian].
3. Mushynka, M. (2002). *Ivan Pankevych ta suchasnyi stan doslidzhennia yoho spadshchyny [Ivan Pankevych and the current state of the research of his heritage]*. *Ivan Pankevychao tá kypisovného jazika. Študie a materiály*. Prešov, 10-26 [in Ukrainian].
4. Pankevych, I. (1937). *Vidnoshennia pivdenno-karpatskykh hovoriv ukrainskoi movy do vsikh ynshykh ukrainskykh hovoriv, iperedovsim do pivnichno-karpatskykh [The relation of the South Carpathian spells of the Ukrainian language to all other Ukrainian dialects, and above all to the North Carpathian]*. *Zapysky Naukovoho tovarystva im. Shevchenka*, T. CLV, 1-19 [in Ukrainian].
5. Pankevych, I. (1930). *Kniaz Fedo rKoriatovych v ustnoi narodnoi tradytsii [Prince Fedor Koryatovich in oral folk traditions]*. *Podkarpatska Rus*, VII (3), 47-52 [in Ukrainian].

6. Pankevych, I. (1970). *Materialy do movy pivdenno karpatskykh ukrainsiv* [Materials for the language of southern Carpathian Ukrainians]. Priashiv, 222 [in Ukrainian].
7. Pankevych, I. (1938). *Novi istorychni dani do vysvitlennia deiakyykh ukrainskykh diialekt ynykhyavysch u buv. Zhupi Ugocha* [New historical data to highlight certain events in Ukrainian dialect former jupilles Ugocha County]. *Naukovi Zbonyk tovarystva «Prosvita» v Uzhhorodi*, XIII-XIV, 45-48 [in Ukrainian].
8. Pankevych, I. (1925) *Pisnia pro Yanchiia* [A Song about Yanchiy]. *Podkarpatska Rus'*, II (4), 61-64 [in Ukrainian].
9. Pankevych, I. (1946-1948). *Pisnia pro Shtefana voievodu yak pamiatka lemkyvskoho sharyskoho hovoru* [The song about Stefan Voivod as a memorial to the Lemko Sharishian dialect]. *Linguisticaslovaca*, IV-VI, 354-367 [in Ukrainian].
10. Pankevych, I. (1925). *Prychynky do pōznania obriadu khrestynna Podkarp. Rusy* [Succession to the knowledge of the ceremony of baptism in Subcarpathian Rus]. *Podkarpatska Rus*, X (7), 235-237 [in Ukrainian].
11. Pankevych, I. (1938) *Ukrainski hovory Pidkarpatskoi Rusy I sumezhnykh oblasteri. Z prylozheniam 5 dialektolohichnykh map. Chastyna I. Zvuchnia I morfolohiia monohrafiia* [Ukrainians speaks of Subcarpathian Rus and adjacent regions. With the application of 5 dialectal maps. Part I. Sound and morphology]. Praha: Sbor pro yzkum Slovenska a Podkarpatske Rusi pri Slovanskemustavu v Praze, 548 [in Ukrainian].
12. Starosta, V. & Shykitka, H. (2012). *Prosvitnytska diialnist Ivana Pankevychana Zakarpatti (20–30 rr. XX st.)* [Educational activity of Ivan Pankevich in Transcarpathia (20-30's of the twentieth century)]. *Psyholoho-pedahohichni problem silskoi shkoly*, 42 (1), 315-320. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2012_42\(1\)_47](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2012_42(1)_47) [in Ukrainian].
13. Chykyt, V. (2012). *Naukovi zdobutky I. Pankevycha u haluzi linhvistyky (do 125-richchia vid dnia narodzhennia vchenoho)* [Scientific achievements of I. Pankevich in the field of linguistics (to the 125th anniversary of the birth of a scientist)]. *Ukrainska mova*, 3, 140-149 [in Ukrainian].

Вайдич Т. В. Историко-этнографические исследования Ивана Панькевича сквозь призму педагогической регионалистики

Статья посвящена исследованию историко-этнографического наследия Ивана Панькевича как важного источника для изучения истории образования на Закарпатье. Установлено, что в этнографических исследованиях И. Панькевича широко представлены региональные особенности культурно-образовательного развития закарпатского края, его языковую и фольклорную специфику. Особое авторское внимание было сосредоточено на установлении общих черт устного народного творчества и языкового массива Закарпатья с историей всего украинского народа, его культурой и языком. Показана роль историко-этнографического наследия И. Панькевича для современных региональных историко-педагогических исследований.

Ключевые слова: Иван Панькевич, Закарпатье, историко-этнографические исследования, педагогическая регионалистика, духовная культура.

Vaidych T. Ivan Pankevych's Historical and Ethnographical Studies through the Prism of the Pedagogical Regionalistics

The article is devoted to the study of Ivan Pankevych's historical and ethnographic heritage as an important source for studying the history of education in Transcarpathian region. It has been revealed that the study of the pedagogical component of I. Pankevych's historical and ethnographic heritage has hardly presented in the modern scientific discourse. For pedagogical regionalistics, I Pankevych's heritage, especially his ethnographic studies, is important in view of the study of Transcarpathian regional features of its cultural and educational development, its linguistic and folklore specificity. I. Pankevych attempts to reveal the historical origin of various folk facts, to find out the influence of different national traditions on the folkloristics of the Transcarpathian region, to study the problems of ethnographic regionalization on the basis of linguistic material. The author's special attention has been focused on the identifying of common features of folklore tradition and linguistic array of Transcarpathian region with the history of all Ukrainian people, its culture and language.

It has been revealed that in historical and ethnographic studies of I. Pankevych it is possible to find little-known facts from the history of education and pedagogical thought in the Transcarpathian region of the XVIth – XVIIIth centuries. He has shown that many Transcarpathian clergy of the XVIth – XVIIth century studied at fraternal schools of Lviv, Przemysl, Kiev; the books of famous Ukrainian theologians and philosophers such as I. Gizel, A. Radilovsky, I. Galyatovsky had been used in the educational process of the schools and seminaries of the Transcarpathian region. The role of historical and ethnographic heritage of I. Pankevych for the modern regional historical and pedagogical researches has been shown.

Key words: Ivan Pankevych, Transcarpathian region, historical and ethnographic research, pedagogical regionalistics, culture.